إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتیا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کې فرض کړل شویدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حضور د چـا ولاړ يـې څـه کـوې څـوک درتـه ګـوري

دحنفي فقهې له دیدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمریز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پیژندنه:
****

❖ د کتاب نوم	:::	د لمانځه اثبات او صحت
❖ ليکوال	:::	جان محمد کاکړ "کندهاری"
❖ سمون	:::	مولف پخپله
❖ کمپوز	:::	مولف پخپله
❖ خپرندوی	:::	فيضي کتب خانه
❖ د چاپ کال	:::	۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر	:::	زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږدی ۲۲
۹. د اودس منهيات اته‌دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶

۲۶. د سهوي سجدې ۴۷

۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸

۲۸. دلمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵

۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ٦۲

۳۰. لاحِق او مسبوق ٦۴

۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ٦۷

۳۲. د وِتر لمونځ ٦۹

۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰

۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴

۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷

۳٦. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹

۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹

۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱

۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷

۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹

۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴

۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰

۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲

۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲

۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲

۴٦. صلوة الاوابین ۱۰۳

۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳

۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳

۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

الحمد لله الذى فرض على عباده الصلوٰة وجعلها كتابًا موقوتا والصلوٰة والسلام على نبيه الذى قال الصلوٰة عمادالدين من اقامها فقد أقام الدين ومن هدمها فقد هدم الدين وعلى آله وصحبه ومن تبع هداهم إلى يوم الدين.

اما بعد: غاړه ايښودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د ټولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ويل کيږی. د الله تعالٰی ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ويشل شوي او هری برخي ته يې فريضه ويل کيږی چي په رأس کي يې کلمهٔ طيبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپيڅلي دين اساس او بنسټ تاکل شويده نو د بزرګی، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه يې هر طرف په يوه اساسی ستون باندی تکيه دی چي دغه ستني يې لمونځ کول، روژه نيول، زکات ورکول او د کعبي شريفي زيارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر يو يې جدا تفصيل لري، د الهي فيوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر راليږل شويدي او د کلمهٔ طيبې سره د اسلام د پاک دين پنځه اساسي فريضې تشکيلوي.

څرنګه چي د اسلام دين داسې تنظيم شويدى چي پر سر يې کلمهٔ طيبه او هغه بيا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پيداکيږي چي دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړې دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دى، حديث شريف دى چي عليه الصلوٰة والسلام فرمايي:

بُعِثتُ لأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکميل او بشپړولو د پاره را استول شوى يم.

په محمدي کړنلاره کي د توحيد نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوى دى چي د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ : په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړى رکن دى چي دا رکن پر امير، غريب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو يوشان فرض دى.

لمونځ هغه يوازنۍ عبادت دى چي په هيڅ کوم حالت کي له هيڅ چاڅخه نه ساقط کيږى، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولاى نو په ملاسته دي يې ادا کړي او که يې په خوله نشي اداکولاى نو په اشاره دي يې ادا کړي، او که د ډير مجبوريت په وخت کي څوک دريدلاى نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چي د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چي موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذریعه د بندګۍ او عبودیت اظهار، د هغه رحمٰن او رحیم یا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکریه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لویي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نیاز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شیرازه ده، لمونځ د روح تسکین ، د ناقرار زړه تشفٰی، او د مایوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او داحساس او اثر منونکي طبیعت د زړه چیغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غیر طاقت یعنی داسی طاقت ته چي نه لیدل کیږي سر اینبودل او د هغه په حضورکي دعا او فریادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلٰی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلومیږي چي د زړه په اعماقو کي یوداسي ډول ساز شته چي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلې ده او دا پوښتنه يې کړېده چي هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښي ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازوختونوکي د الله نه سوا بل څوک دی؟ چي تاسو ورته ناري ووهئ.

لنډه دا چي د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ او سيږي چي د هغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نياز دي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چي عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يو مذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلۍ د پاره د عبادت ځيني لړ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کي حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ دمذهب د هغو اصولو څخه دی چي د نړۍ د ټولو مذهبونو وربانديي اتفاق دی.

د قرانٰ مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام اوحیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّدﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ۝١ قُمۡ فَأَنذِرۡ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ۝٣ سورة۷٤

یعنی ای په بړستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لویې سره ستایل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ویده خلک راویښ کړل او چا چې لار ورکه کړېوه هغه ته یې لار وښودله او ناپوه خلک یې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کې هغه تعلقات چې له منځه تللي وه پر ځای او قایم کړل ، د غوښو، هډوکو، سرو او سپینو، خښتو او ډبرو هغه بتان چې د خدایي مقام یې نیولی ووکښته سر دلاندې وغروځول او په نړۍ کښې یې د یو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پرېښود او بیله خدای ﷻ نه یې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتیب یې د لمونځ اصلي حقیقت په نړۍ کې ښکاره کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحید نه وروسته د لمانځه طریقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب یې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعلیم یې ورته ورکړ، مشرکین او اهل کتاب (یهود او نصارٰی) یې د اسلام و مقدس دین ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته یې هغوی ته د لمانځه تعلیم ورکړ او هغوی ته یې د دې تأکید وکړ چې یوازې لمونځ دی چې د خدای ﷻ په حضور کې د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکلیفونو څخه د نجات او راز او نیاز ذریعه ده، الله تعالی ﷻ په قرانٓ کریم کښې خپلو بندګانو ته داسې امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حيثيتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پيژندني دپاره دانبني مقرري دي:

وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة

يعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ .۷۰سورة

يعنی څوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ۲۳سورة

يعنی او بريالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّد ﷺ ته امر کيږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عيال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقيام په زمانه کښي ادا کول ډيرمشکل دي په پوره پابندی او مضبوطيا سره ټينګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ﴿١٣٢﴾ .۲۰سورة.

يعني د خپل کور خلکو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ بايد څنګه وي؟ وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعنى او د الله جل جلاله په حضور كي په ادب سره ودريږئ.

دارازستاينه اوتعريف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

يعني كامياب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه كي خشوع او عاجزى كوي. حكم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعٗا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

يعني تاسوخپل رب په ډيره عاجزۍ سره او پټ پټ يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفٗا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ۷سورة

يعنى او خپل خداى جل جلاله له ويري او اميد سره يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

يعني او خداى جل جلاله بولئ په داسي حال كي چي يوازي د هغه د دين دپاره اخلاص كونكي ياست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پرټولو مباحثو يو تفصيلي نظرضروري دى.

په اسلام كښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړى هم په نړۍ كښي كوم يو دا راز مذهب نه دى تير شوى چي په هغه كښي لمانځه ته اهميت نه وي وركړه شوى ليكن له دى كبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهميت ولاړ، لكه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هیڅ یو مذهب کښي د ننني لمانځه یعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبودیت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته یو واضح او معین او تأکیدي حیثیت حاصل نه دی یعنی د کوم یو مذهب د پیروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه ښکاریږي او نه لکه څنګه چي تیرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکید نه وي کړی، مګر موجوده حیثیت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هیڅ کوم یو مذهب کښي په ښکاره او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دی چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبیاء او قرآن مجید د خاتم الکتب السماویه په حیث راغلی دی نو دې الٰهي فریضې ته د اسلام په کامل دین کښي یو داسي منظم او واضح او مؤکد او ښکاره صورت ورکړشویدی چي هغه ترقیامته پوري په نړۍ کښي قایم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فریضه ده چي له دې فریضې هیڅ کوم یو متنفس مسلمان هم ترڅو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هیڅ حالت کښي نه شي معاف کیدلای ، په قرآن مجید کښي د سلو وارو څخه ډیر د لمانځه تعریف او ستاینه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښې سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغي فریضې نوم دی چي د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښې وشو چي په خلګو کښې د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښې لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي ، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چي د سورة روم په ځلرمه رکوع کي لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چي په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

یعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ.

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورڅخه دا خبره معلومیږي چي د لمونځ د پریښوولو په صورت کښې په کفر او شرک کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کيدلو ويره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کيفيت د دبادنيو اعمالو په ذريعه زيات او ډير نه کړو نو پخپله د هغه کيفيت سره د هغه کيفيت د زائل کيدلو ويره ملګرې اوسيږي، همدا سبب دی چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهميت ډير زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به يې د شرک او کفر ويره ښکاره کوله.

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وويل:

"لمونځ د دين ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنی په لويدلو او ليري کيدلو عمارت او ودانۍ غورځيږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پريښودلو د زړه دينداري هم رخصت کيږي په هغه وخت کښي چي د طائف يو وفد (هيئت) او جرګه مديني منورې ته راغله او د روغي په خبرو اترو يې پيل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰی کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستيو خبرو يعني جهاد او صدقاتو څخه هغوی مثتثنٰی کړل ليکن د لمانځه په خصوص يې وويل:

"په کوم دين کښي چي د خدای په حضور سر ټيټول نه وي په هغه دين کښي هيڅ خير نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ويلی دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼايي او روښانتيا ده"

او په خپل خصوص کښي يې ويلي دي:

"لمونځ زما د سترګو سوړوالی دی"

په يوه تمثيل کښي يې وويل:

"انسان تل په اور کښي سوځېږي او په لمانځه دغه اور مړکيږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چي دغه اور وربانديي مړ کيږي"

حضرت محمّد ﷺ وويل چي:

"د کفر او ايمان په منځ کښي امتياز او بيلونکی شی يوازي لمونځ دی"

او دا ځکه چي ايمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار يې يوازي د اعمالو په ذريعه کيدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښي يې څو واره خلګو ته د ليدلو موقع په لاس ورځي يوازي او يوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښي وويل لمونځ د ايماندارو يوه فريضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی دايمان په معنٰی ښه پوه او خبر وي:

د ايمان معنٰی يقين او باور دی، يقين او باور تر هغو پوري نشی پيدا کيدای څو د الفاظو په معنٰی و نه پوهيږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې په معنٰی د کلمهٔ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نورانی دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالىٰ ﷻ چي ځلور(۴) کتابونه دي انجیل، زبور، تورات او آخرکتاب قرآن مجید دی چی پر خاتم الانبیاء محمّدبن عبدالله نازل شوی او تر قیامته له تحریفه محفوظ دی ، ایمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خیر او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاځون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

ځرنګه چي مخ کښي مو وویل چي په اسلام کښي له توحید نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نیاز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهیرسره و خپل رب ته ودریږو الله ﷻ فرمایي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ﴿٦﴾

یعني ای د ایمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅیږئ نو ووینځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او ووینځئ تاسي پښې خپلي تر پړکیو پوري (سره له پړکیو) ۵ سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي ځلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلونه او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابر رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي چې د جنت کيلي لمونځ دی او د لمانځه کيلي اودس دی

[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب رضي الله عنه څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چې په ډېره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله جل جلاله د توحيد اقرار وکړي چې الله جل جلاله د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالى بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لآاِلٰهَ اِلّاَاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُوْ لُه وو اييي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخليدای شي.

[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښې د اودس نه وروسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شوی دی:

اَللهُمَّ اجعَلنِى مِنَ التوابِينَ وَجعَلنِى مِنَ المُتَطَهِرِينَ وَ جَعَلنِى مِن عِبادِکَ الصالِحِين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې د اودس نه پس ددغه دعا فضیلت هم بیان شوید ی:

اَللّٰهُمَّ کَمَاطَهَّرتنابِالْماءِ فَطَهِّرنامِنَ الذُّنُوبِ، اَشهَدُاَن لا اِلٰهَ اِلا اللّٰهُ وَحدَهُ لاشَرِیكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پریمنځل دیوه غوږ د نرمۍ ځخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې او د تندی د ویښتانو د شنه کیدو له ځای ځخه بیا د زنې لاندې د ویښتانو د شنه کیدو تر ځای پورې.

(۲) د لاسو پریمنځل تر څنګلو پورې.

(۳) د سر د څلرمې برخې مسح کول.

(۴) د پښو ویځل د پُنډیو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښې بِسمِ اللّٰهِ الرحمٰنِ الرحِیم ویل.

(۲) مخکې له هغه چې په لوښی کښې لاسونه د ننه کړی د دواړو لاسونو پریولل تر مړوندو پورې.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه وُ د شهادت په ګوته سره د غاښو وینځل هم کفایت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږيري خلالول د لاس په ګوتو سره چې ږيره ګڼه نه وي ځکه چي د ګڼی ږيری خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړی مسح کول، همدارنګه د پښو د ګوتو خلالول که د پښو ګوتي يو پر بل مښتي وي نو خلالول يې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره يا په لوټه يا ريګ يا پنبه يا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر يوه درهم لږ وي او که نجاست له يوه درهم تر انداز زياد وی نو بيا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د يوه درهم په اندازه مردار کړي نو بيا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نيت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پريولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتيب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کي د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړی مسح کول په نويو اوبو سره (دغاړی د مسح په وخت کښي بايد ګوتی کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښي پرته له هغو دعاګانو چي په احاديثو کښي ذکر شويدي بايد نوري هيڅ خبري و نه شي او د هر اندام پريولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښي پر لوړ ځای کښيناستل چي د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکی پر جامو او بدن و نه لګيږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښينستل.

(٦) د پريوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پريوللو په وخت کښي هغه دعا ويل چي په حديث کي راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښي په کینه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښي په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښي د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شیانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښي اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو یَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ یَا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن کُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چي بېشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تیریدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وویل ایا په اوداسه کی هم اسراف سته ؟ و یې فرمائل هو که څه هم پر جاری ویاله یې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پریولل.

(۳) په مسجد کښې اودس تازه کول، که په مسجد کښې د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي یا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښې اودس تازه کول.

(۵) بیله موزو پر پښو مسح کول ځکه چې دا عمل د شیعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښې خپل عورت بل چاته لوڅول.

(۷) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(۸) استنجاء وهل په هغه مایعاتو سره چې انسان یا پیری یا څارویو غذا یا شفا ورکوونکی وي، یا په هغه سره ضرر رسیږي او صفایي نه په حاصلیږي.

د اودس تازه کولو طریقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښېنې او درې (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پورې پریوینځې او د پریولو په وخت کښې به دا دعا ووایې:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِینِ الاِسلامِ.

بیا به د مسواک وهلو سره دا دعا ووایې او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِی عَلٰی تِلاوَةِ الْقُرآنِ ذِکرِكَ وَشُکرِكَ وِحُسنِ عِبَادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه اوبه سونړ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِی رَائِحَةَ الجَنّةِ وِلاتُرِحنِیْ رَائِحَةَالنّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چي اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي دویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ بَیِضُّ وَجهِی یَومَ تَبیَضُ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چي د مخ پریللو په وخت کي ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَعطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبنِی حِسَابًایَسِیرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ لاَ تُعطِنِی کِتَابِی بِشَمَالِی وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسي ترتیب سره چي اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چي ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټې ګوتي) به لیري ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښېږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلاّ ظِلّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چي د هر لاس هغه دوې ګوتي چي لیري نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فَیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړی مسح کول په دې شکل چي د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښېږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښۍ پښه له پنډیو سره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې دګوتو ماپینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ ثَبت قَدَمَيَ عَلَى الصِرَاطِ يَومَ تَزِلُّ فيه الاَقدَامُ.

بیا به چپه پښه په عین ترتیب سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشكُوراًوَ تجارَةً لَن تَبُورَ.

یادونه: په او دا سه کښې پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو (معلم الدین) او د پارسي ژبي ایراني چاپ (رسالۀ توضیح مسائل) کښې ذکر شویدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښې و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا پښې پټي وي موزې یې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبو سره به یې مسح کړي چي تفصیل به یې وروسته راشي، کله چي اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ و دریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصا لِحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ځرمني جوړې شوي موزې يا داسي پُنډي او ټينګي جرابي چي د ځرمني تلي ورته لګيدلي وي او د درو يا څلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښي وشي او و نه شليږي مسح پرکول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له ځرمني څخه جوړ او د پښو پُنډۍ (بوجلکي) پکښي پُټي شي که پُنډۍ پُټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازی د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکميل نه مخکي يې هم اغوستلای شي او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس ليکلي دی مقصد يې جنابت دی يعني که څوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسئ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تر کل شوید ه یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازې به پښې وینځي چې اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چې پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتې به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزې څخه شروع د موزې پر ټول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتې لندې کړي د موزې د پندې څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپي پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چي د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښی لوڅي کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چي د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چي وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چي عبادت راته روا شي) بیابه دواړه لاسونه د ښنگلو سره لوښ کړی او د دواړو لاسونو گوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه یو د بل سره داسي وښنډي چي د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چي یې وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چي هیڅ ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل گوتي او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وښنډي نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس گوتي د بل لاس په گوتو کښي داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چي د تیمم په وخت کښي ساعت، بنگړي، وښي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي چي د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چي په اودس سره روا دي په تیمم سره هم روا دي، په کومو شیانو سره چي اودس ماتیږي په هغو سره تیمم هم ماتیږي، علاوتاً که پر اوبو قدرت پیدا شي نو تیمم ماتیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښې چی رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(۶) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چی بل څوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله ویني شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بې اودسي کښې شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانـدی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغې ښځي له رحیم څخه د عادتي ويني بهیدل دي يعني هره میاشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وینه راځي حیض بلل کيږي چي موده يې دري ورځي او شپې او زیاته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وينو توئيدل تر درو ورځو او شپو کمه وه يا تر لس ورځو او شپو زياته وه نو دا حیض نه بلکه استحاضه (مریضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانـدي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي دري قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصیل به وروسته بیان شي.

غسل دري فرضونه او ښېږ سنتونه لري:

(۱) دري واره د خولې پريولل په ښه ترتیب سره.

(۲) دري ځلي په پوزه اوبه سوښول.

(۳) يو ځل پر ټول بدن اوبه تویول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) ددواړو لاسونو پریولل د بندو سره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه لیري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې دری ځله اوبه بهول.

(٦) د پښوپریولل.

د غسل کولو طریقه: دغسل د مخه باید ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ویني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به لیري کړي بیا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چي بې تکلیفه اوبه ور رسیږي وینځل یې فرض دی لکه د غوږو شپیلۍ، د نو غار، د ورځو او بریتو پوست، د ږیري مابین، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدارنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ویښتانو پریمنځل یې فرض دی که یې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅیو د بیخ لندول کفایت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅیو سپړل حرج او تکلیف دی، کومي ښځي چي د سر ټول ویښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تویوي اوبه د ویښتانو ویخ ته نه رسیږي غسل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت دپاره د کوڅيو سپېڼل فرض دی، د غسل په وخت کښي که د چا غوږوالی په غوږ وي يا يې کوتمۍ په کوته وي يا يې د پوزي تته په پوزه وي ښوروول يې ضرور دی چي د غوږواليو، کوتمۍ او تتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښي څو ځلې کوته وهل ضرور دی، چي غسل صحت ومومي، که ستر کوته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چي د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللّٰهُمَّ كَمَاطَهَّرْتَنِى بِالْمَاءِ فَطَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووايي:

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) يا لويي بې اودسۍ څخه دپاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيداکيدو څلور سببونه دی:

(ا) چي مُني په شهوت سره له خپله ځايه جدا شي او دباندي را ووزي که په خوب کښي وي که په ويښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورڅه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو د پاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دريدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفايي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چي اودس، تيمم، حيض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښي دريږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره يا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښي په پاکه خاوره سره تيمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداري څخه که ډيره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چي لمونځ پر کيږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو يا قاذوراتو څخه يا د هغه شيانو څخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارينه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بيله لاسو، مخ او پښو، د مينځي عورت د نارينه په شان دی علاوتًا شا او نس يې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شريفي لور ته مخامخ دريدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته ټاکلی وخت لري چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پرېښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی الله اکبر ویل چي د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول. که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پرېښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښې د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښې.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښې التحیات تر تشهد پورې ویل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښې د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښې په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښې د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښې د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت الله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښې کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چې دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. [البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که یې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ یې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بیرته به لمونځ له سره را ګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چې نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبیرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چې نارینه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بټو ګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نیت کوي او لمړی ﷲ اکبر به وایي.

(۴) امام به تکبیرونه په دومره لوړ آواز سره وایي چې ورپسي ولاړ قوم یې واوري.

(۵) مستقیم دریدل د تکبیر تحریمه په وخت کښې بیله کږولو سره د سر.

(٦) د نارینه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نیول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نیول.

(۷) په اول رکعت کښې سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ویل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښې اَعُوذُ بِالله ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) وروسته بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ ويل.

(۱۰) د اَلْحَمْدُ لِلَّهِ په آخر کښې آمين ويل.

(۱۱) کله چې امام سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدهُ ووايي مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وايې، په ځانې لمانځه کښې دواړه سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او رَبنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ويل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښې درې ځله تسبيح ويل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقيم دريدل او کښينستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ايښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندې په مابين کښې د دوو سجدو لکه د التحيات په حالت کې سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارينه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښينستل د ښځې دپاره.

(۱۵) يوازې اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ترآخره پورې ويل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښې يعني د قرآنکريم بل سورة به نه ورسره وايې.

(۱۶) ټوله تکبيرونه د لمانځه ويل بيله تکبير تحريمه څخه ځکه چې هغه فرض عين دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا تر آخره پوري ويل.

كه يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي كوم شى نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دى او تارک د سنت ګنهكار دى.

د لمانځه مستحبات:

(١) نارينه به د تكبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(٢) په قيام (ولاړه) كښي يوائي د سجدې ځاى ته كتل.

(٣) ويل د پوره سورت دي په هر ركعت كښي.

(۴) په ركوع كښي يوازي د پښو ومخ ته كتل.

(۵) په ناسته كښي يوازي خپل ځګر ته كتل.

(٦) په سجده كښي يوازي د پوزي و نرمۍ ته كتل.

(٧) د سلام ګرځولو په وخت كښي خپلو اوږو ته كتل.

(٨) دفع كول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(٩) د ارږمۍ په وخت كښي خوله پټه ساتل.

(١٠) نارينه به د ركوع په وخت كښي د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(١١) تكبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږدوالي) څخه.

(١٢) د ملا هموارول په ركوع كښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٣) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(١۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقيم دريدل.

(١۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بيا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نُښتِې وي بيا به پوزه لګوي بيا به تندِه لګوي نو د لاسونو په مابين کښې به سر په سجده ږدي.

(١٦) ليري ساتل د بازوګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(١٧) ليري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازوګان له بغلو سره نُښلوی.

(١٨) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(١٩) په تکبير سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(٢٠) په سجده کښې درې ځله يا پنځه ځله يا اوه ځله تسبيح ويل.

(٢١) له سجدې څخه اول سر بيا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(٢٢) کله چې له دوهمې سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوې نو چپه پښه غوړول او ناسته وربانډې کول.

(٢٣) په ناسته کښې د لاسونو ايښودل پر ورنو باندې په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښې په نيت کښې ولري هغه نارينه، ملائکه او صالح پيريانان چي و ښي او کيڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللهَ او بيا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارَکتَ يَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بيا دري ديرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللهِ.

او دری ديرش ځله.

وَالحَمدُلِلّهِ.

او څلور ديرش ځله.

اَللّهُ اَکبَر.

بيا وروسته آية الکرسي بيا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بيا معوذتين

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ويل سنت او ډير ثواب لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پرېښود هیڅ نه لازمېږي خو په کولو سره یې ډېر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱) بیله عذره په لمانځه کښي چار زانو کښېنستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښي د ګیډې په څیر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښي یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښي سترګي پټول ځکه چي دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښي.

(۸) اربړمی کښل په لمانځه کښي، لازمه ده د اربړمی په وخت کي خوله پټه کړي که یې د اربړمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ژبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته یوازي ودریږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړي تازه کول دي بیله عذره.

(۲) عطس (نړی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب یَرحَمُکَ الله ویل.

(۳) فتح ورکول غیر له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بیله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وویل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښې یم نو لمونځ نه فاسد کیږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(۶) له زوره یا غصې څخه په زوره ژړل ، که له یاد څخه د جنت یا دوږخ وي نو بیا لمونځ نه فاسدیږي.

(۷) په لاس یا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتیب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښې ورپیا د شي.

(۹) عمل کثیر (ډیر کارکول په لاس یا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد یا په سهوه سره.
(۱۱) خوړل یا چښل.
(۱۲) په لمانځه کي آه یا اُوف ویل.
(۱۳) په لمانځه کښي په قهقه سره خندل.
(۱۴) په لمانځه کښي بیهوښه کیدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چي لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد یا په سهوه سره یو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ یې فاسدسو بیرته راګرځول یې واجب دی.

د سهوي سجدې: که په لمانځه کښي سهواً یو له فرضو څخه وځنډیږي یا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چي د همهغه لمانځه په آخر کښي په وروستی ناسته کښي له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللهُ اکبر ویلو سره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښي به خپل تسبیحات ووایي بیا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.
او وروسته به دعا داَللهُمَّ رَبَّنَا .

ترآخره پوري ووایي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چې د لمانځه نه مخ کښې ویل کیږي نیت بلل کیږي چې هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتو چې که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چې په زړه کښې اراده صحیح وي خو په خوله چې څه وایي په هغه کښې سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چې اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چې په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام ربانی] کښې لیدل شوی اوځرنګه چې اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِّي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَی الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جَهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَةِ.

نیت مي وکړ چې لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شريفې.

که د جماعت لمونځ نه وو يوازي لمونځ وو نو دانيت به وايي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِی لِلّٰهِ تَعَالٰی رَکعَتَيَ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالی جِهَةِ الکَعبَةَ الشَرِيفَةِ.

نيت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفې.

د سنت لمانځه نيت داسي دی:

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالٰی رَکعَتَيِ السُنةِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اِتبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالی جِهَةِ الکَعبَةِ الشرِيفَةَ.

نيت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفې.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعين د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نيت صحت نلري او په سنت يا نفل لمانځه کښي دوخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکرنشي هم صحت لري د ماسپښين، مازديګر او ماخوستن دلمونځونو په نيت کښي د رَکعِتَين پرځای اربع رَکعَاتِ ويل کيږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښي ثَلاثَ رَكعَاتِ ويل کيږي يعنى درې.

د ماسپښين په لمانځه کښي دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځاى هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ويل کيږي، د مازديګر په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ويل کيږي.

اَللّٰهُ اَكبَر

اَللّٰهُ تعالىٰ ﷻ تر هر چا لوى دى.

سُبحَانَکَ اللهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَلى جَدکَ وَلاَ اِلهَ غَيرُکَ.

پاکي ده تالره خدايه او ښه ستاينه ده تا لره او مبارک دى نوم ستا او لوړه ده لويي ستا او نشته بل خداى بيله تا څخه.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيطٰنِ الرَّجِيمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوى شيطان څخه.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيم ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالىٰ چي مهربان دى په دنيا کښي پر ټولو موجداتو او مهربان دى په آخرت کښي يوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ مَٰلِكِ ﴿٣﴾ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاينې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالميانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډير زيات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښيه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړيدی، نه دهغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شويدی او نه لاره دهغوکسانو چي ګمراهان دي.

آمين.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ﴿٣﴾ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

ورته ووايه چي الله ﷻ يو دی، الله بی نيازه دی، نه يې څوک زيږولی دی او نه د چا څخه زيږيدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سيال هيڅوک.

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي د هغه ستاینه کوي

رَبنَالَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تالره ستاینه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُاَکبَر الله ډیر لوی دی.

اَلتحیاتُ للهِ والصلوَاتُ والطَیبَاتُ اَلسلامُ عَلَیکَ اَیهَاالنَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَینَا وَعَلی عِبَادِ اللهِ الصالِحِینَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات یوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالی دي وي پرتا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالی پر نیکو بندګانو.

اَشهَدُاَن لَّااِلَاهَ اِلَّااللهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهدیم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد یم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چي رحمت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَابَارَکتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندي او پر اولاد د محمد ﷺ باندي لکه څنګه چي تا برکت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ باندي، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنیَا حَسَنَةً وَّ فِی الاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړې موږ ته نیک حالی په دنیا کښي او نیک حالي په آخرت کښي او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلَامُ عَلَیکُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالی دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيْ عَلَيكَ الْخَيرِ وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ایمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وایو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پریږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني یوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هیله لرو او ستا له عذابه ویریږو، رښتیا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلی دی.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهیات او د اودس کولو طریقه، مسح، تیمم، د اودس ماتوونکي، حیض، نفاس، غسل او اقسام یې، د لمانځه شرطونه، فرضیات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به ووایې:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بټې ګوتې د غوږو د نرمۍ سره برابرې کړې نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندې و نیسې، ښځې به بټې ګوتې له اوږو سره برابرې کړې او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندې ونیسي، ښځو له په کار دی چې لاسونه له پوړني څخه د باندې راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چې لاسونه یې تر نامه لاندې یا ښځو پر سینه باندې ونیول نو دا دعا به ووایې:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبَارَكَ اسمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلا اِلٰهَ غَيرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧ أٰمِينٌ.

وروسته به متصل یو سورة د قرآنکریم ووايي کله چې سورة ختم شو بیا به د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره رکوع او په رکوع کښي به درې یا پنځه یا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ ووايي نارینه به په رکوع کښي سر له ملا سره برابر نیسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټینګ نیسي، ښځی به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتی به نه خلاصوي پر زنګنو به یې ږدي، کله چې له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووايي او د دغه کلماتو د ویلو په وخت کښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چې د رکوع څخه د پورته کیدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکي چې ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِینه" وايي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانینې (آرام) واجب ده.

بیابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کي به درې یا پنځه یا اوه ځلي دغه تسبیح ووايي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلی" دسجدې کولو په وخت کښي به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندي کښیږدي، بیابه دواړه لاسونه په مښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تندي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بیا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مُټي له بغلو (تخرګو) څخه لیري ونیسي، ښځو ته په کار دی چي د نارینه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَرُ" په ویلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښيني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي یا په اصطلاح د یوه تسبیح ویلو په اندازه، بیا به په بل "اَللّٰهُ اَکبَرُ" ویلو سره دوهمه سجده په عین توګه وکړي او بیابه د" اَللّٰهُ اَکبَرُ" په ویلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به يې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وايي له بِسمِ اللّٰه او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پیل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارینه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښيني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښېږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلَامُ عَلَيكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلَامُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللّٰهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لَاَّ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدُهُ وَرَسُولُه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدُهُ وَرَسُولُه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وعَلى الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِبراهِيمَ وَّ عَلٰى اٰلِ اِبراهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبراهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبراهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنيَا حَسَنَةً وَّ فِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

بیا به اول پر راسته اوږه دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلامُ عَلَيكُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ويلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښي به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکي په نظر کښي ونيسي.

د لمانځه په ادا کولو کښی باید لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووايي چي پخپله يې اوري او بل څوک يې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډي بايد د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري تر څو کلمات صحيح اداشي.

اذان او اقامت

کله چي د لمانځه وخت داخل شي نو د همهغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخليدو ترمخه اذان کول صحيح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوید ی "که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اورید ونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب و اخلي درست نه دی"

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بند کړي او په پوره طاقت او لوړ آواز دغه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن لاَّاِلٰهَ اِلاَّالله	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ الله	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَى الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَى الفَلاح	(دوه ځلي کيڼ طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لاَاِلٰهَ اِلاَّالله	(یو ځل)

"د حَي على الصلاة" ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چي سينه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د "حَي على الفلاح " ويلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلوٰةُ خَير مِنَ النوم دوه ځلي ووايي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چي اوريدونکي هغه جمله وروسته تکرار کړای سي ځکه چي رسول الله ﷺ فرمايي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَليَقُل مَايَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

يعنی کله چي يو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چي مُؤذن وايي هم هغه دی وروسته وايي.

د اقامت کولو همدغه طريقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپيرلري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي د ننه کيږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ويل کيږي.

(۳) په اقامت کي له حي علی الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ويل کيږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نيول کيږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نيول کيږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي علی الصلاة او حي علی ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلو په وخت کي راسته او چپه طرفونو ته مخ ګرځوي په اقامت کي مخ ګرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوریدونکي دغه دعا وایي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًانِ الوَسِیلَةَ وَ الفَضِیلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِیَةَ الرَّفِیعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودًانِ الَّذِی وَعَدتَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِیعَادَ

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي یو له مقتدیانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتدیانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او یو بل ته نژدې سي نو مقتدیان به هم د پښو ګوتي پر یوه خط سره برابرې کړي او داسي به څنګ پر څنګ سي چي څنګلي یې یو د بل سره مښتې وي کومه فاصله یې په مابین کي نه وي.

بیا به نیت وتړي او د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به یې ونیسي، مقتدیان به هم نیت وکړي د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بیا به یې تر نامه لاندی ونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتديان به ټوله په کراره سره "سبحانک اللّٰهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله و دريږي او نور څه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالَضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين" ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اکبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړی ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

۱. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

۲. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به دهغه نه مخ کي را پاځي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو دسهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدې به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي دغه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهُ و رسُوله ووايي نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چي په جما عت کي د شريکېدو د مخه ورڅه تيرشوي وو، هغه دری رکعتونه به عين هغه ترتيب وکړي چي امام کول يعنی قرآئت به نه وايي او د دريو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چي دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښي کړي ده، بيابه په دوهم رکعت کي قعده نه کوي، په دريم رکعت کي به بيا قعده کوي ځکه چي د امام ځلورم رکعت دی او قعده يې پکښي کړيده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شريک کيدو د مخه ورڅه تير شوي وو خو په دغه رکعت کي به قرآئت هم وايي ځکه چي دی مسبوق دی او مسبوق به تيرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چي دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کي د قرآن قرآئت

په لمانځه کي د قرآنکريم صحيح لوستل فرض دی چي هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کي ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص بايد پوره توپير وشي.

که څوک ځني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپير نشي څرګندولای نو هغه ته د صحيح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحيح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګاردی او يو لمونځ يې صحيح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى کولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

که څوک حروف صحيح ادا کولاى شي او په بي پروايي حروف په خپل مخرج کي نه ادا کوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح کيږي.

کوم سورة د قرآنکريم چي په اول رکعت کي وويل شي که همهغه سورة په دوهم رکعت کي وويل شي څه حرج نشته لاکن بيله ضرورته دا عمل مکروه دى، ښه دى چي په هر رکعت کي په ترتيب سره جدا جدا سورة وويل شي يعني په کوم ترتيب چي په قرآنکريم کي سورتونه ليکل شويدي په لمانځه کي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول رکعت يو سورة وويل شي او په دوهم رکعت کي د هغه نه مخکي سورة وويل شي، په لمانځه کي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مکروه کوي.

د اول رکعت د سورة نه د دوهم رکعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

کوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع کول هم مکروه دى، که چا لمونځ نه وي زده کړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه کي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ اللهِ سُبحَانَ اللهِ وايي.

على الاقل هر څوک بايد له "الم تر كيف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

د وِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدې ده، قضا کول يې سخته ګناه ده، که قضا شي نو قضا اوړل يې ضروري حکم دی.

د وِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ويل کيږي او بيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعاځ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعائ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰتِنَا فِی الد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ ا لنَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعائ قنوت یادول ضروری دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت اوتأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورڅخه جوړیږي له دغو احادیثوڅخه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته يې د سختي سزاخواهش کړیدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډېر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډېرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمايي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځيني مفسرين د رکوع تفسیر په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمايلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډیر ښه دی او له دوو خلګو سره په جماعت لمونځ بیا ډیر ښه دی او جماعت چي هر څومره لوی او زیات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شریف ص۹۶]

حدیث: انس بن مالک ﷺ روایت کوي چي د بني سلمه د قبیلې خلګو اراده وکړه چي خپل مخکني کورونه پریږدي او د مسجدنبوی په خوا کي کورونه جوړکړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه لیري وه کله چي نبی کریم ﷺ خبر شو نو هغوی ته يې وویل چي ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډیر لوی ثواب دی، نبی کریم ﷺ وفرمایل ایا تاسو د خپلو قدمو په ایښودلو کي چي پر ځمکه لګیږی د ثواب خیال نه کوي؟ ثواب يې نه بولئ؟ [مشکوة شریف ص۶۸]

فایده: لدغه حدیث شریف څخه معلومه شوه څوک چي د هر څومره لیري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زیات ثواب لری باید له فهمه ونه غورځول شي چي خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کیږي بیا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او یوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجدص.۱۹۰اول ټوک]

حدیث: رسول الله ﷺ فرمايي څومره وخت چي د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي رضي الله عنه له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان رضي الله عنه څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمايي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي ځا ته د لرګو د جمع کولو بل ځاته د اذان او بل ځاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصیص په دغه حدیث شریف کې په دغه منظور شویدی چې دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کې وي.

امام ترمذی (رح) فرمایي چې دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روایت کړیدی چې دا ټول جلیل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بیا را ګرځولو طریقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چې کله ور په یاد شی نو ژر دي یې وکړي بی سببه ځنډول یې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بیرته و نه کړ بلی ورځې یا بل وخت ته یې پریښود او د هغه وخت نه مخکې مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، یو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډیر لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي یې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چې د ماسپښین د لمانځه سره د ماسپښین لمونځ را وګرځوي یا د مازدیګر د لمانځه سره د مازدیګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډیرو میاشتو یا ډیرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کې دې هم جدیت وکړي په یوه وخت کې دې دوه دوه یا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی يويو قضايي لمونځ را ګرځوي.

د قضايي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتياط بايد وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازديګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلويدو پوري.

که د چا څخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س يو لمونځ ورڅه قضاء شو يا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه يې ټول را ګرځولي وي او اوس يو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، البته که قضايي لمونځ ورڅخه هيرشوي وو او د وخت فرض لمونځ يې وکړ وروسته قضايي لمونځ ورپياد شو نو اوس دی يې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي يې کړی دی بيا يې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضايي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کيږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بيا دي قضايي لمونځ وکړي.

که د چا څخه يو يا دوه يا درې يا څلور يا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه يې پر غاړه نه وه پاته يعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځولمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديګر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنګه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راګرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چا نه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چایوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ور پیاد شو چي د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکي راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چي د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفرکي د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کي؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چي صرف دوه رکعته فرض پکي کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پریښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالی ﷻ ارشاد دی:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اي د ایمان خاوندانو کله چي د جمعې د ورځی د لمانځه د پاره اذان وویل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پرېږدئ بیع او شرای (خرڅول او رانیول) دا ستاسو دپاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکرڅخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائیلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفایي وکړي، خوشبویي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کي څوک له خپله ځایه بیځایه نه کړي بیا چي څومره نفل چي کولای سي وه يې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي يې واوري نو خود به الله ﷻ د تیري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي.
[بخاری]

په یوه بل حدیث شریف کي آنحضرت ﷺ فرمائیلي دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره یوه کال د روژو یا لمونځو ثواب ورکړه شي.[ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا اوالي څخه ځوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

٦-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر يې د جماعت د پريښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له دښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښي کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخیره قعده یې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چې د جمعې د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه یعني د امت په حضور کې د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ویل او په هغه اکتفاکول د سنت طریقې مخالفت دي بیا هم لمونځ صحیح کیږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ویل، که د لمانځه تر مخ و نه ویل شي لمونځ نه صحیح کیږي.

۵- خطبه د ماسپښین په وخت کې ویل که تر وخت دمخه وویل شي نو هم لمونځ نه صحیح کیږي.

٦- جماعت: یعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کیدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان باید قابل د امامت وي، صرف ښځې یا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چې خطبه یې اوریدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولې سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحیح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسې خاص ځای کې د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلګوته اجازت نه وي جايز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلګ نشي را تلای نو لمونځ هم نه کیږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول څلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بيا د امام خطبه ویل کیږي چی اوریدل يې واجب دي بيا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بيا څلور رکعته سنت او وريسې بيا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښين لمونځ وربانذي نشته، که د جمعې لمونځ يې نه وي کړی نو د ماسپښين لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره ياديږي په احکامو کي تغير راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر ټوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نيت وکړي او په سفر يې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کيږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په ميانه تګ يا پياده (پلی) ميانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کيږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کي داخل دي لکه په فتاوٰی کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر ماښام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمد بن ادریس شافعي (رح) په حکم د مسافر ځلور رکعته فرض لمونځ عزیمت دی او دوه رکعته یې رخصت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چي څوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پریږدي، که یې تلوار وو چي موټر ور نه تلی یا د سفر ملګري ناراضه کېدل یا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پرېږدي.

څوک چي په نیت د سفر له کوره ووزي چي د خپل ښار یا د کلي د آبادیو نه تېرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چي د اقامت نیت پنځه لس ورځي یا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار یا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي یا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنیفه (رح) دی چي روایات یې حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه او حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه کړیدی، د عسکر نیت د قبول وړ نه دی بلکه د امیر نیت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نیت اعتبار نه لري د میړه نیت یې معتبر دی، د سفر لمونځ له نیت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نیت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی یعني د ځلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسیږي او نیت د اوسیدو یې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي یې تیري کړې بیا یې هم داسي نیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن یا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وربانديي تیر شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهیقي څخه په صحیح سند سره روایت دی چي عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربایجان کي شپږ میاشتي او حضرت انس رضي الله عنه په نیشاپور کي شپږ میاشتي تیري کړې لمونځونه یې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بیرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن یا سبا به بار پیدا شي لدې ښار نه ځم پدغه امید کي میاشتي پر تیري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بیرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نیت یې کړي نه وي ځکه چي په ښارکي د اقامت نیت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار یا کلی بدل کړي یعنی کوم بل ښار یا کلی یې د استوګني د پاره غوره کړ بیا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نیت یې له پنځه لس ورځو څخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نیت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شریف او منٰی کي تیروم نیت د اقامت یې صحیح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نيت کي دوه ځايه چي فاصله سره لرى وويل شوه، همدارنګه که يوازي مکې شريفي ته ورغى او په مکه شريف کي يې د پنځه لس ورځو د اوسيدو وخت نه وو د اقامت نيت يې صحيح نه دى لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دى.

د امام اعظم ابوحنيفه (رح) په مذهب مسافر لره يو ځاى کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي يعنى مسافر ته روا دي چي د ماسپښين لمونځ د وخت وآخر ته وځنډوي او د مازديګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره ياديږي.

جمع حقيقي (جمع وقتي) دوه ځايه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازديګر لمونځ د ماسپښين په وخت کي ادا کيږي چي د تقدم جمع بلل کيږى او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي ادا کيږي چي د ځنډ جمع بلل کيږي.

په احاديثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روايت شويدى مقصد يې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقيقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنيفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دى مګر امام ابو يوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چي بيله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر کي قضاء راوړی نو د څلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي يو شان رصخت دي يعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چي د قرآنکريم د البقره په سورة کي الله ﷻ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

يعني که څوک ستاسوڅخه په روژه کي ناروغه يا په سفر کي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځوکي پسله د روژې د مياشتي ورباندي لازم دي، په دغه آية مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپير نشته، په حديث شريف کي راغلي دي.

"صَلٰوةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

يعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حديث شريف کي هم دفرمان وړونکي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ

د روژې په میاشت کې هره شپه بیله د ماخوستن د لمانځه او وِترڅخه شل رکعته تراویح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراویحو څخه وروسته کول ښه دي، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراویح کې پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښیناستل لکه څلور رکعته تراویح چې شویدي مستحب دي، که دومره وخت کښیناستل خلقوته تکلیف وي نو لږ وخت دې کښیني، بیا د ناستې په وخت کې اختیار دی که څوک نفل کوي که تسبیح وایي او که هسې کښیني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراویح کړیوي او بیا ورته معلومه شي چې په څه نسبت یې د ماخوستن لمونځ فاسد شویدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراویح هم بیرته راګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دې تراویح په جماعت سره نه کوي ځکه چې تراویح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسې وخت را ورسیږي چې د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراویح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بیا په تراویح کي شریک شي که څور کعاته تراویح ورڅخه تیري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر باید په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په میاشت کي یوځل ټول قرآن مجید ترتیب واره په تراویح کي لوستل مؤکد سنت دی د ټنبلۍ په سبب یې پرېښودل ښه کارنه دی، البته که دا ویره وي چي د پوره قرآن مجید د لوستلو په سبب به خلګ لمونځ پرېږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي یا دي آخري لس سورتونه په هر رکعت کي یو یو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بیا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د یوه ختم څخه زیات دی نه کوي.

(٨) که خلګ شوق ولري نو په یوه شپه کي یو ختم دقرآن کریم جائز دی او که پر خلګو تکلیف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراویح په لمانځه کي د ختم په صورت کي یوځل د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل په لوړ آواز سره ضروری دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحیم هم د قرآن مجید یو آیة دی، که څه هم د یوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ویل شي نو د قرآنکریم په پوره کیدوکي د یوه آیة کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت كي سنت دي كه څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره كيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو كي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح كول سنت دي.

(۱۱) په تراويح كي درې ځلي قل هو الله ويل لكه څنګه چي عام دستور دی مكروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام كي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو كي دوه دوه ركعته لمونځ د شكريې واجب دي، كوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ويل كيږي خو د اختر په لمانځه كي شرط نه ده بلكه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل كيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعي د خطبې په شان واجب دی په منځ كي خبري يا لمونځ كول يا كوم بل كار كول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ ديارلس (۱۳) كارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل كول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښارکي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرؕ اَللّٰهُ اَکبَرؕ لَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرؕ اَللّٰهُ اَکبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُؕ

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِّي رَکعَتَيِ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَکبِيرَاتٍ فِي هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلٰی جِهَةِ کَعبَةِ الشَرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبيرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي) د امام د تکبيرسره به مقتديان لاسونه دالله اکبر په ويلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به يې ونيسي.

سُبحَانَکَ اللّهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ الله به امام او مقتديان په خفيه سره ووايي.

(۲) مقتديان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وايې دا تکبيرونه واجب دي او مقتديان به يې هم ورسره وايي د هرتکبير سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بيا يې کښته ځوړند نيسي مقتديان به هم په عين ترتيب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دريم تکبير ويلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نيسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پيل کوي نو مقتديان به چُپ ولاړ وي، بيا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتديان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وايي بيا درې تکبيرونه وايي مقتديان به هم دا تکبيرونه وايي د هر تکبير په ويلو سره امام او مقتديان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند يې نيسي د شلورم تكبير په ويلو سره امام بيا د قاعدې مطابق ركوع ته ځي قومه او سجده كوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم كوي او مقتديان به هم د امام متابعت كوي.

(۵) بيا امام وروسته پر ممبر دريږي او دوې خطبې وايي د دواړو خطبوپه منځ كي دومره كښيني لكه د جمعې په خطبه كي د اختر په خطبه كي بايد شروع په الله اكبرسره وشي، په اوله خطبه كي نه (۹) ځله الله اكبر او په دوهمه خطبه كي اووه (۷) ځله الله اكبر ويل ضروري دي، د لوی اختر(عيد قربان) د لمانځه همدغه طريقه ده فرق يې صرف دومره دی چي د لوی اختر د لمانځه په نيت كي د كوچني اختر په عوض كي لوی اختر ذكر كيږي، په كوچني اختر كي وعيدګاه ته د تلو نه مخ كي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر كي نه خوړل سنت دي.

په لوی اختركي د صدقۀ فطر په شان كومه صدقه نشته خو بايد له نظره پاته نه شي چي د توان او طاقت لرلوسره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په كوم ځای كي چي د اختر لمونځ كيږي هلته بل لمونځ كول مكروه دی كه د لمانځه ترمخه وي او كه وروروسته، په كور كي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ كول مكروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په كوركي لمونځ كول مكروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هغه څوک چي په څه عذر د اختر په لمانځه کي ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکي د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کي د صدقهٔ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کي مسائل او د تشريق د تکبيرو احکام بيانول ضروري دی د تشريق تکبيرونه يعني تر لمانځه وروسته يوځل

اَللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ لآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُوَلِلّٰهِ الْحَمدُ

ويل پر هغه چا واجب دی چي د اخترلمونځ وربا ندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه څوک چي د اختر لمونځ ور باندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کي په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشريق تکبيرونه وايي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتديانو يې ويل واجب شول.

د تشريق تکبيرونه د عرفات د ورځي يعني د لوی اختر د مياشتي د نهم تاريخ د سهار څخه شروع او د ديارلسم تاريخ تر مازديګر پوري چي ټوله درويشت لمونځونه کيږي واجب دی، څوک چي ځان له لمونځ کوي يا ښځه يا مسافرهم د تشريق تکبيرونه وايي ډير احسن عمل دی.

دغه تکبيرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ويل ښه دي، که د امام څخه هير شول نو مقتديان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځينو فقهاؤ په نزد تکبيرونه ويل واجب دي.

که د چا څخه د اختر لمونځ تير شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډير به ښه وي

همدا رنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شريک شو او په کوم سبب يې لمونځ مات شو نو هغه يې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډيرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بيا قضاء وربانديي واجب ده او په جمع سره به يې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (۱۲) تاريخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بې عذره پاته شي په دوهمه ورځ يې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعيت کي د مړي دپاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(۱) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) يو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چي ژوندی پیدا سوی وي بیا مړ شي، که مړ کوچنی پیدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحیح نه دی.
[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦) که یو مړي د نجاست حکمیه څخه پاک نه وي یعني غسل نه وي ورکول سوی یا تیمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مګر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله یا بې تیممه پټ شوي وي او پر قبر یې خاوري هم اچول شوي وي نو بیا وهغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.
که پر یوه مړی باندي بیله غسله او بیله تیممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحیح شوی، او س چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ یې صحیح کیږي.
[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چي پټول یې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي
[درمحتار ص ۱۲۱ اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱ لومړي ټوک، ردمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول څلور ځله الله اکبر ويل چي هرتکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازی په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو درې شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله جَلَّ جَلالُهُ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډير ګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښيږدي امام به د مړي سينې ته برابر ودريږي خلګ به صفونه طاق جوړ کړي يعني درې يا پنځه يا اوه او ټول به داسي نيت وکړي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِّىَ للهِ تَعَالى اَربَعَ تَكبِيرَاتِ صَلَاتِ الجَنَازَةِ اَلثَّنَاءُ للهِ تَعَالى وَالصَّلوٰةِ عَلى رَسُولِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَيِّتِ اقتَدَيتُ بِهٰذَ لأمَامِ مُتَوَجِّهًا الى جِهَةِ الكَعبَةِ الشَّرِيفَةِ.

ژباړه: نيت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبيره لمونځ کوم ثناء وايم الله ته درود ويم پر رسول د الله دعاکوم دغه ميت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

امام او مقتديان به د اللّٰهُ اکبر په ويلوسره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به يې ونيسي او دغه ثناء به ووايې:

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالى جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلآالٰهَ غَيرُكَ .

بيا دي بل الله اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَّ عَلى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارَكتَ وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلى ابرَاهِيمَ وَ عَلى الِ ابرَا هِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

بيا دي اللّٰهُ اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، که مړی بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلحَيِنَا وَمَيِّتنَا وَشَاهدِنَا وَغَائِبنَا وَصَغيرِنَا وَكَبيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَم وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الايمَان.

په ځينو احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چې يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَكْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ كَمَا يُنقيَّ الثوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدِله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًا خَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاً خَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعِذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابِ النَّار.

بلكه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځای کړيدي او لکه مخکي چي مو وويل چي په احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعادي ووايې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بیا اللّٰهُ اکبر وایي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه کښته پرېښودل کېږي.

امام به هم تکبیرونه په لوړ آواز وایي او هم به سلام په لوړ آواز وایي چې مقتدیان یې واوري خومقتدیان به یې په کراره سره وایي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته لمونځ سنت دي په احادیثوکې یې ډیر تاکید راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کیدای شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چې لمر راوخیژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښین د څلور رکعتو فرضوڅخه مخکې څلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت ډیر ضروري دي بیله عذره پرېښودل یې سخته ګناه ده.

د مازدیګر د څلور رکعته فرضوڅخه مخکې څلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډېرثواب لري خو دومره تأکيد يې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که يې وکړل ثواب يې ډير دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډيرضروري دي او بيله عذره پريښودل يې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پريښودل يې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډير ثواب لري خو پريښودل يې ګناه نه ده.

کوم سنت چي کول يې ضروري وي هغه مؤکد دي چي په يوه شپه او ورځ کي دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښين دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کي تراويح او د شپې تهجد هم ځينو فقهاؤ په سنت مؤکد کي شميرلي دي.

څومره لمونځونه چي د شريعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زيات لمونځونه کوي چي څومره يې زړه وغواړي و دي کړي ولي لمونځ کول بايد په مکروه وخت کي نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځوڅخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چي څومره کوي هغومره يې ثواب ډير دي.

د بعضي نفلو ډير لوي ثواب دي او په لږ خواري سره حاصليدلای شي لکه تحية الوضوء، اشراق، تحية المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبيح چي هر يو ځانته تفصيل لري:

تحية الوضوء: کله چي څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احاديثو کي يې ډير فضيلت راغلی دی خو چي په مکروه وخت کي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشْرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بيله درود شريف او نورو اذکارو څخه د دنيا په کار مشغول نه شي کله چي لمرښه راوخيژي چي رڼا يې سپينه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د يوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنيا په کار اخته شي بيا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کيږي خو ثواب يې د مخکي نه کم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم ياديږي.

تَحِيةُ المَسجد: کله چي څوک په تطهير سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دريدو څخه مخکي دوه رکعته نفل اداکولو ته تحية المسجد وايي، رسول الله ﷺ فرمايي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه رکعته نفل د تحية المسجديې نه وي کړي نه دي کښيني، که جماعت تيار وي نو په جماعت کي ګډون ډير افضل دي، د تحية المسجد نفل يوازي د ماپښين، مازديګر او ماخُستن د لمونځو ترمخه کيدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکي يوازی دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام د لمانځه مخکې هم نفل لمونځ نه ښايي چې وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د ماښام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلٰوة الابين په نوم سره یادیږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپې په وروستۍ دریمه برخه کې نفل لمونځ ادا کولو ته د تهجد لمونځ ویل کیږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احادیثو کې د صلٰوة تسبيح ډیر فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضی الله عنه ته فرمايي چې پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوي، راتلونکي او تيرشوي ګناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کې یوه ځل، که نه په میاشت کې یوځل، که نه په کال کې یوځل او که نه په ټول ژوند کې یوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسي ده چې د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ للهِ وَلاَ اِلٰهَ الا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکې لس ځله، په رکوع کې د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چې د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې څخه راپورته سي او کښېنيې لس ځله، بيا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبيح په يوه رکعت کي پنځه اويا(۷۵) ځله کيږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه څخه وروسته پنځه لس ځله ويل کيږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بيان سوې طريقه سره عمل کول دي، په څلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ويل کيږي.

دا طريقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) څخه روايت کړيده، دا لمونځ غير له مکروه وخت څخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که څوک د موټر يا ګاډی يا هوايي جهاز څخه را کښته سوی وي واړه، ښځه يا سامان يې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقليه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر څو هغه نقليه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری يا هر درنده وليدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړدا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دېګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړاو ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره بږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چې دی یا دا لمونځ کوي، غږیې ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویرې) لمونځ او داسي نور...

لکه څنګه چې دلته زموږ منظور یوازې د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چې د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسي نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ یَا اِلٰهِیْ کُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَیِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختم شو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library